

K e r t o m u s

virkamatkoista, jotka allekirjoittanut J. Voionmaa 31/10, 5-7/11 ja 19/11 1935 Muinaistieteellisen Toimikunnan määräyksen n:o 2509 nojalla teki Sääksmäen Huittulan kylässä olevaa "Kiiliän kalmistoa" tutkimaan. - Esineet K M 10201, valokuva- ja karttaliitteet.

Levyt 10186-10188, 10199

Sääksmäen pitäjän Huittulan yläkoulun opettaja Raf. Palomäki ilmoitti 29/10 1935, että likellä entistä Kiiliän talon maalla ollutta kalmistoa oli tietöissä samana päivänä löydetty erilaisia pronssiesineitä ja sirppi sekä tavattu kiviassetelmakin.

*1/a
1/h*

Löytöpaikka on Ritvalan - Valkeakosken maantien varrella Innalantien haarsta noin 30 m Valkeakoskeen päin Kelhin harjanteen juurella työmies Grönbergin (ent. Raukan) asuinrakennuksen edessä, mutta maantien toisella puolen (vrt. myös prof. Hackmanin kaivauskertomusta liitteineen v:ltä 1913). Kalmisto on nyt kunnan maalla ja valtion tiellä.

Purkaessaan tien levitystä ja ojitusta varten maantiehen asti ulottuvaa pengermää, ajomiehet tapasivat ensin sen päällä olleen Kiiliän lammasnavetan jätteitä, sitten n $\frac{1}{2}$ m vahvan kivikon, n. 20 cm vahvan multakerroksen ja lopuksi raa'an harjuhiekkan. Kivikon alta he löysivät ensin luita, mutteivät kiinnittäneet niihin mitään huomiota. Vasta kun nuorukainen Arvo Ojanen löysi paikalta hevosenkenkäsoljen ja rannerenkaan (10201:1 ja 2) otettiin niitakin talteen (10201:3). Kaivettaessa löysin lisää luita, mutten enää mitään esineitä. Ruumishaudan, joka tässä ilmeisesti oli kyseessä, olivat ajomiehet, maantien korjaus ja mainitun lammasnavetan rakentaminen, kukin osaltaan sotkeneet, sillä enää ei voinut havaita mitään koskematonta maata, ja löytöjen sijaintia eivät löytäjät itse tarkasti tienneet. Vielä seuraavallakaan kerralla 5 - 7. 11. 35 paikkaa laajemmin tutkiessani en löytänyt mitään muuta kuin pari nykyaikaista naulaa.

Vähän matkaa edell. löytöpaikasta saatiin 4. ll. uusia löytöjä. Levitetylle tielle ojaa kaivettaessa löysi K. Petäjistö Huittulasta kupurasoljen ja rannerenkaan 10201:4(A) ja 6, U. Saarinen Lempaälän Kuokkalasta toisen kupurasoljen ja helmen sekä tekstiiliä 10201:4(B), 7(osa) ja 8(osa), nuorukainen T. Vähälä ketjunkappaleen 10201:5 sekä nuorukainen Arvo Ojanen (10201:1; 2:n löytäjä) 13 helmeä 10201:7(osa). Kaikki esineet tulivat maantien pinnasta n. 30 cm syvyydestä hiekkamaasta ja ne olivat kaikki yhdessä kasassa. Kaivettaessa löytyi vielä viisi helmeä, kangasta, pari pronssirenkaan kappaletta, veitsen kärki ja jo ennen löydettyyn leukaluuhun kuuluva hammas. Esineiden ympärillä oli hieman mustempaa maata. Esineitä dateeraavat kupurasoljet, jotka Hj. Appelgrenin D-tyyppisiä (vrt. Suomen Museo 1897) lienevät 900-luvulta.

Kolmannen kerran soitti opettaja Palomäki 18. ll.-35 ja ilmoitti rumpua kaivettaessa maasta tulleen esiin pääkallon ja muita luita, soikean (kupura-) soljen, 2 muuta solkea, pronssi- ja rautaesineen. Edellisellä kerralla rummun paikalle kaivauttamassani koeojassa en löytänyt jälkeäkään näistä, mutta nyt oli rummun paikkaa muutettu ja saatu nämä esineet. Löytäjät, tiemestari Saarinen ja työmies Tauvo, sanoivat tutkineensa paikan niin kauan kuin vähänkään koskettua maata riitti ja ottaneensa talteen kaikki esineet. Haudan suunta oli WNW - OSO ja tien alla sitä oli jäljellä n. 1 - 2 m:n pituudelta. Luista oli vielä kylkiluutakin tallella. Loppuosa haudasta on ulottunut ojaan, muttei ~~mitään~~ ^{mitään} sitä kaivettaessa oltu löydetty.

Vielä löysivät Saarinen ja Petäjistö tien keskeltä ja toiselta laidalta luita, mutta niiden löytökohtia en enää päässyt tutkimaan, koska rummun aukko jo oli täytetty.

Esineistä on soikea kupurasolki näillä seuduin harvinainen; pronssiesine, jossa on eläinornamentiikkaa, on hihnanhelan(?) katkelma. Viimemainitun mukaan olisi hauta ehkä 1100-luvun alusta (10201:15—).

Kiiliän kalmistosta on vielä tutkimatta maantien alla oleva osa Grönbergin asunnon edustalla. Polttokalmiston merkkejä on maantien reunan toisella puolen nokena ja kivikkomaana; ruumishautoja taas lienee useampia kuin jo löydettyt kaksi. Tämä kalmisto on niin pitkänä aikana käytetyksi (500-luvun lopusta 1100-luvun alkuun) alaltaan pieni. Sen todellisesta levenemisestä päästäneen kuitenkin tulevaisuudessa kaivauksissa lopullisesti perille.

Kiiliän kalmiston ulkopuolelta, päälöytöpaikoista n. 15 m:n päässä, (vrt. karttaa) löytyi pronssivyöllinen ja viikate (l. Arvo Ojanen ja Aleksi Mäkinen Huittulasta). Samalla kertaa löytyneet rautalevyt ovat kadoksissa. Tämä kohta on samaa Kiiliän harjannetta, mutta se on n. 2 m korkeammalla kuin edelliset. Kertoman mukaan esineet olivat "suuren kiven alla", syvyys maan pinnasta on n. 10 - 15 cm. Paikalla oleva musta maa saattaa johtua Kiiliän saunasta, jonka perustukset ovat muutaman metrin päässä. Pääkalmisto ei jatku tänne asti. Irtolöytö ei myöskään ole kyseessä, mutta todennäköisempää on, että tässä on toinen polttokalmisto. Koska ei rinnettä uhkaa mikään hävitys, jätin sen tutkimisen myöhemmäksi.

Helsinki 17/12 1935.

Jouko Koronmaa

Sääksmäki

Kiilä

1935

L 10187:ristin kohdalla löytyivät 10201;
4-10, naru on ojan lantaa varten;
polkupyöräilijän kohdalla kahusto
liene jo pottokautasta ja jatkuu
ojan lunnien kummaa, jossa pottu-
kahustoa on jo tarkastettu

10750

10188 Penkereestä, jonka päällä
Kiilän lammasnavetta oli
on jo tien korjauksia varten
viety maata pois, mutta oja
on kaivamatta, kuwa vaskea
koskella käsin ylämäkeen.

Sääksmäki

Kiiliä

(1935)

f 10186 : etualalla maantien alla lieene prof.

Uudemman v. 1913 kaivaman kalmiston jatkoa, mit-
tä miesten kohdalla runnushautoja, joiden jättei-
tä ovat n:ot 10201:4-10 - oikeassa reunassa on
reula jonka toisella puolella on Kiiliän lammas-
navetan alla ollut penges. Taustana Keltin
harjanteen jatkoa.

f 10199: löytö 10201: tuli va-
semmarpuoleisten miesten va-
semmalta puolel: tunnus-
kohla on runnpu jo täytetty-
nä, Sen keskeltä tiellä löy-
tyi luuta. Taustalla Kiiliän
alinen päärakennus.

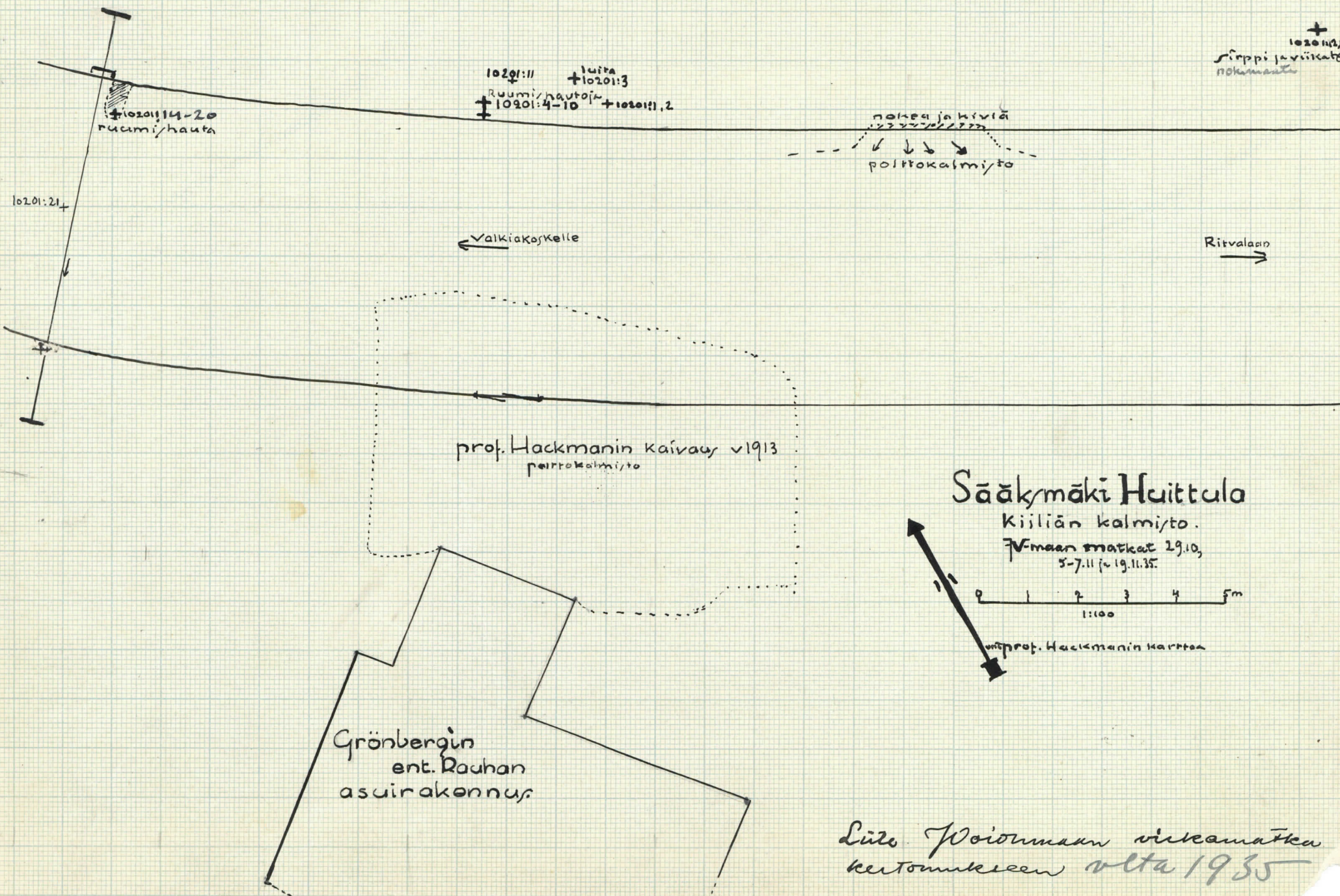

20

15

10

5

+
 10201:3
 rippijaväike
 ruumi/hauta

naiset ja kiviä
 polttokalmisto

← Valkiakoskelle

Ritvalaan →

prof. Hackmanin kaivaukset v. 1913
 polttokalmisto

Grönbergin
 ent. Rauhan
 asuinrakennus

Sääkymäki Huittula

Kiiliän kalmisto.
 Vuosien matkat 29.10,
 5-7.11 ja 19.11.35.

0 1 2 3 4 5 m
 1:100

prof. Hackmanin kartta

Lisä. Voionmaan virkamatka kertomukseen v. 1935